

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

11. šte. v

V Ljubljani, v soboto, dne 8. februarja 1908

Leto XI.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10/40 K, za pol leta 5/20 K, za četrt leta 2/60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v

Beklamacije so poštne proste. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, inserati. Enostopna peti-vrstica, (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne posiljitve, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Jurčičev trg št. 3/I.

Sodrug! Somišljeniki!

Deželnozborski volilci!

Volitve za kranjski deželni zbor so, kakor Vam je znano, razpisane.

Volilci mesta Ljubljane imajo izvoliti v deželni zbor dva poslanca; prav tako voli dva poslanca ljubljanska okolica.

Četudi se vrše sedanje volitve na podlagi zastarelega volilnega reda, ki izključuje ogromno večino doraslih sodeželanov od volilne pravice, je vendar potrebno, da poseže socialno-demokratska stranka v volilno borbo.

Zaraditega bode

v nedeljo, dne 9. svečana, točno ob 9. uri dopoldne

volilni shod

v dvorani „Mestnega doma“

z dnevnim redom:

Deželnozborske volitve in socialno-demokratska stranka v Ljubljani in okolici.

Sodrug!

Številna udeležba na tem shodu bodi Vaša prva demonstracija za

splošno in enako volilno pravico za kranjski deželni zbor.

Pokažite, da je Vaša zahteva resna in da ste pripravljeni iti zanjo v boj.

**Izvrševalni odbor
jugoslovanske soc.-dem. stranke
za Ljubljano in okolico.**

Kandidatura okrajnega glavarja.

Za kranjski deželni zbor kandidira med mnogimi drugimi kandidati tudi okrajni glavar v Radovljici Oton pl. Detela za mesta in trge na Gorenjskem. Oficielno je njegova kandidatura samostojna, a javna je tajnost, da je gosp. Detela prav tako klerikalen kandidat, kakor so možje »kmetske stranke« liberalni kandidati. Politično mišljenje radovljiškega okrajnega glavarja je vsled njegovih uradnih intervencij v jesenskih zadevah občinskega odbora dobro znano.

Govori se, da je gospod Detela določen za bodočega deželnega glavarja.

O tej kandidaturi se je razvila v slovenskem časopisju že obsirna debata. Neki brzjav z Dunaja poroča celo, da ministrskemu predsedniku baronu Becku kandidatura aktivnega okrajnega glavarja ni prav in da jo namerava preprečiti. Koliko je na tem resnice, ne vemo. Zdi se nam pač stvar težko verjetna, ker ne vemo, kaksno sredstvo bi imel Beck, da bi uradniku prepovedal kandidaturu.

Gosp. Detela ima vsekakor pravico, kandidirati. Te pravice mu ne pokaže zakon, a sploh mu je ne more porekati nihče. Če misli gospod okrajni glavar, da je zmožen, zastopati okraj v deželnem zboru, je prav tako opravičen, potegovati se za mandat, kakor vsak volilec, ki je star 30 let. In tudi če ne bi bilo zakona o volilni svobodi, bi bilo povsem neumestno, očitati mu kandidaturu in ga ovirati z napadi.

Edino vprašanje je, kaj pravijo volilci. On lahko misli, da je sposoben, volilci pa ne morajo misliti tega. Če kandidira, mora seveda, kakor vsak drug kandidat, riskirati, da propade.

Mi mu to želimo. Kolikor nam bo mogoče, mu bomo tudi pomagali, da propade in bomo za to z vso energijo agitirali za svojega kandidata. Nikakor ne verjamemo, da bi bilo za gorenjske volilce dobro, če bi volili svojega okrajnega glavarja.

Naše stališče je pravzaprav zelo enostavno. Mi želimo socialista v deželnem zboru. Radovljiški okrajni glavar pa, ne le da ni socialist, temveč bi gotovo, če bi bil izvoljen, delal socialističnim namenom največje težave. Ne trdimo tega o vsakem okrajnem glavarju. Lahko bi se zgodilo, če bi imeli voliti med kakšnim buržoaznim kandidatom in med katerim drugim okrajnim glavarjem, da bi podpisali poslednjega. Za Detelovo kandidaturu se ne bi mogli ogrevati. On bi sedel v deželnem zboru, dokler ne bi prišel na predsedniški prostor, najbrže nekako med klerikalci in veleposestniki. Torej je naša odprta naloga jasna.

Tudi za deželnega glavarja si ga ne želimo. Na onem mestu si sploh ne predstavljamo radi uradnika. Birokratični zistem je v deželnem dvorcu itak že preveč učvrščen. Zlasti pa bi bilo neumestno, da bi zasedel prostor deželnega glavarja mož, ki je sedaj podrejen deželni vladi; prevelika je nevarnost, da bi prinesel občutke ces. kr. uradnika s seboj. Deželni glavar pa mora biti mož, ki zna varovati razne interese tudi proti deželnemu predsedniku, če je treba. Ako je resničen namen, imenovati gospoda Detela za glavarja, tedaj se je sploh težko iznebiti suma, da ima gospod baron Schwarz s to kandidaturu res posebne, a neumestne namene.

Toda pravico, kandidirati za deželni zbor ima gospod Detela nedvomno. Absolutno je nadopustno, kvalificirati državnega uradnika glede političnih pravic za državljana nižjega razreda.

Če ne želimo, da bi bil izvoljen, moramo apelirati na volilce, ne pa na njega.

V tem pa, priznamo, je neka težava. Okrajni glavar je v svojem okraju velik gospod. Marsikdo je odvisen od njega. Malokdo se mu rad zameri. Kandidatura proti njemu je težja, kakor proti mnogim drugim kandidatom. Ampak prezreti se ne sme, da se najde tako odvisnost tudi drugod. Od veleposestnika, od kapitalista je tudi mnogo volilcev odvisnih.

Za take kandidate so upi tem boljši, čim manjši je krog volilcev. Na malo skupino je vedno lažje uplivati, kakor na veliko množico. V tem tiči politični nauk. Z volitvami se dandanes lahko opere tako, da se pri njih ne izrazi prava ljudska volja, če je volilna pravica omejena. Veliko je vprašanje, ali bi gospod pl. Detela kandidiral, če bi imeli splošno volilno pravico, še večje je vprašanje, ali bi tedaj mogel zmagati. Upamo, da tudi sedaj ne zmaga, sicer sploh ne bi imenovali svojega, socialističnega kandidata. Toda vsekakor je ta nevarnost sedaj večja, nego bi bila, če bi imeli splošno in enako volilno pravico.

To je torej prava metoda: Ne napadati uradnika, ker kandidira, temveč resno se bojevati za splošno in enako volilno pravico. Detelova kandidatura kaže, da je taka reforma potrebna ne le zaradi delavcev, ampak — tudi zaradi večine sedanjih privilegiranih volilcev.

Narodno vprašanje.

Baron Beck hoče torej narodno vprašanje reševati »analitično«: Od dežele do dežele, od slučaja do slučaja. Veliko domišljije je treba, da se vidi v tem novo metodo. Tako so »reševali« narodno vprašanje doslej vsi ministrski predsedniki in zato smo tudi od rešitve še tako oddaljeni, kakor leta 1867.

Najlepše zahvaliti bi se morali za tak način reševanja Slovenci. Po tej poti nam je namreč zagotovljeno, da nikdar ne pridemo do ravnopravnosti.

Ali je treba dokazov?

Na Goriškem imajo Slovenci faktično večino. Lani so tam napravili deželnozborsko volilno reformo in večina v deželnem zboru je ostala Italijanom.

Za Istro so bile v zadnjih dnevih na Dunaju nekakšne konference. Tudi tukaj je bila deželna volilna reforma med najvažnejšimi nalogami. Hrvatje in Slovenci imajo v deželi dvetretjinsko večino, a poročila pripovedujejo, da dobe zopet manjšino volilnih okrajev. Zato pa osrečijo baje Pulj z državno policijo in z dvema virilnimi glasovi za nemško ces. kr. vojno mornarico.

Kakšno rešitev narodnega vprašanja naj pričakujejo Slovenci v Trstu, če se ga hoče rešiti za Trst posebej? Kakšno na Štajerskem? Kakšno se le na Koroskem?

Za vlado bi bilo to seveda najbolj prijetno. Kajti truda je treba za tako »reševanje« najmanj. Manjšini se dopoveduje nekaj časa, da je manjšina, kar se lahko dokaže s svinčnikov v roki in konec je vedno ta, da mora biti vsaka manjšina skromna.

S to metodo se nikakor ne pride do cilja. Edini pravi zistem je ta, da se postavi vse na narode kot celote pred vprašanje: Kako najbolje zavarujemo svoje interese?

Vsak narod nastopa v nekaterih krajih kot večina, a vsak ima tudi svoje manjšine. Čim pride do skupnega urejevanja, mora vsaka narodnost skrbeti za varstvo svojih manjšin, katerega pa tedaj ne bo dosegla, če ne napravi enakih koncesij drugim narodnostim. Solidarnost potreb jih mora privedi do solidarnosti pravic. A to se da doseči edino s skupnim urejevanjem. Če se bo pa reševalo vprašanje vedno le tam, kjer smo v manjšini, je logično, da bomo zaporedoma povsod tepeni.

Z Beckovim receptom torej ni nič. Če Čehi ne bi mogli biti zadovoljni s svojim namenom, kajti tudi oni ne morejo misliti samo na Češko in Moravsko, temveč imajo tudi na Nižjem Avstrijskem in drugje svoje interese. Še slabša je ta metoda za Rusine, a najslabša za nas.

Baron Beck je dejal, da ne pojde na Golgato narodnih spravniških konferenc. Tega tudi ni treba. Pravi forum za razvozlanje narodnega vprašanja ni pri konjaku, ampak v državnem zboru. Treba je le, da ima ministrski predsednik dovolj poguma, da nastopi na tem mestu.

Nam socialnim demokratom nikakor ne more biti vseeno, kako se mislijo naši diplomatje igrati s to rečjo. Nerešeno narodno vprašanje je pri nas, posebno na Slovenskem, močna ovira, da socialno-politično ne pridemo ne za korak naprej in da je socialno izpoznanje majhno, da je žalost. Čas je, da prestane večno dilentantiranje na tem polju in da se poklicani faktorji polotijo resnega dela.

Dogodki na Portugalskem.

Kdo je provzročitelj lisabonskega atentata? — Vse mogoče vesti prihajajo s Portugalskega, a kdor jih sestavlja in primerja, najde v njih popolno zmedo. Mednarodni anarhisti . . . vojaška zarota . . . republikanci . . . Kaj je resnično? — Tam, kjer je bil napad, so policisti in častniki ubili nekoliko ljudi. Nekatere izmed njih baje poznajo. Toda kdo jamči, da so bili to res napadalci? Iz Pariza se poroča, da so redarji ubili ljudi, ki niso imeli nič opraviti z atentatom. Ta vest je zelo verjetna. Na trgu Comercio, kjer se je izvršil napad, je bila velika množica ljudi, tako da se je voz le počasi pomikal naprej. Najmanj šest strelcev je zadelo, kajti kralj je dobil tri rane, prestolonaslednik dve ali tri, princ Manuel pa tudi eno. Še več strelcev je torej zgrešilo cilj. Že po tem se lahko sodi, da je morala biti na mestu mala bitka in drugače ni mogoče, kakor da je nastala velika zmeda. Policija je rabila orožje. To kaže, da je bila brez glave. Povsod na svetu ima policija v takem slučaju nalogo, prijeti zločince. Če jih je prav opazila, tedaj bi se ji bilo moralo posrečiti to, ne da bi bila ubijala. Ker je pa takoj začela streljati in sekati, je morala izgubiti glavo. Mogoče, da se ni zanašala na lojalnost množice in se bala, da jo bo ljudstvo oviralo pri aretiranju zločincev. To se sicer ne vjema z uradnimi poročili o vedenju ljudstva, ampak še bolj bi pojasnilo zmedenost policije, ki gotovo ni natančno vedela, kaj dela, ko je pograbila orožje. Torej je res verjetno, da je ubila vsaj nekaj nedolžnih ljudi.

Še ena uganka. Na trgu Comercio je bila baje velika množica. In strelja se kakor na vojni. Kaj je pravzaprav storila množica, ko so puške začele pokati in se je kralj zgrudil v kočiji? Tega ni povedala še nobena brzojavna vest in vendar bi bilo zelo zanimivo.

Napadalci so bili baje tuji anarhisti — eden izmed ubitih je pač portugalski profesor — in atentat baje ni bil v zvezi z domačimi političnimi dogodki. Kako to, da je ljudstvo naskočilo palačo ministrskega predsednika Francota in da je mož, o katerem se je prvi dan poročalo, da vzdržuje mir z železno roko, pobegnil iz dežele? Zakaj je Anglija odpravila dve ladji, da bi pomagala, »ohraniti mir na Portugalskem«?

To so momenti, katerim se pridružujejo še mnogi drugi v dokaz, da atentat ni mogel biti slučajno delo »mednarodnih anarhistov«. Če je res, da je kraljica, ko je opazila ministrskega predsednika Francota ob krstah, vzkliknila: »Glejte svoje delo!«, tedaj je boljše nego policija uganila, kdo je v resnici kriv krvavega dogodka.

Medtem je torej princ Manuel sedel na prestol. A že se javlja monarhistom nova skrb. Manuel je bil ranjen na roki. Začetkoma se je pripovedovalo, da stvar ni nevarna. Toda kmalu se je zasukalo; rana je nevarna in že se govori, da bo potrebna operacija, če se hoče preprečiti kaj hujšega. Zelo tolažilno ne zveni ta vest.

Novi kralj je šele 19 let star. Seveda mu pripisujejo oprode že vse lepe in dobre lastnosti, ki jih ima vsak princ tisti hip, ko seda na prestol. Ali vendar je šele 19 let star. Prava vladarica je vsled tega kraljica Amalija, ki je skrajno reakcionarna. Manuel je hotel začeti nekako liberalno vladati. Odslovil je Francota, sestavil je novo ministrstvo in to je dovolilo prepovedanim časopisom, da smejo zopet izhajati in obljubilo je amnestijo za politične zločince. Toda ta liberalnost je sumljiva. Ministrstvo je sestavljeno iz dveh monarhističnih strank, ki si politično nasprotujeta v najvažnejših rečeh. V teh strankah ni bilo doslej nikdar garancije za politično svobodo. Začetek v praksi ni podoben liberalnosti. Vodja republikanske stranke, Costa, je zaprt; odlični republikanec dr. Almeida je zaprt. Republikanski meščanski klub in naprednjaki kazino je policija zaprla; vse osebe, ki so bile tam navzoče, je aretirala. Doslej so spravili 600 ljudi v zapor. Štiriindvetdeset političnih zločincev je dal novi ministrski predsednik odpeljati v Afriko. Osem revolucionarjev so v ponedeljek ustrelili v neki vojašnici, a njih imena se zatajuje.

Iz tega sledi prvič, da razpoloženje med ljudstvom ne more biti za vladati tako ugodno, kakor naglašajo uradna poročila, in drugič, da je tolerančno ravnanje nove vlade morda na papirju, v resnici pa ga ni. Preden se bo moglo verjeti, da je v deželi mir, bo treba močnejših dokazov.

Novo ministrstvo je tako sestavljeno: Ferreira Amaral, predsedništvo in notranje zadeve; Campos Henriquez, pravosodje; Auguste Castilho, mornarico; Wenceslav Lima, zunanje zadeve; Sebastian Telles, vojno; Espregueira, finance; Calvet Magalhaes, javna dela.

Po strankah so Amaral, Magalhaes in Castilho neodvisnjaki, Henriquez in Lima »regeneradorja«, Telles in Espregueira pa naprednjaka.

Vodja disidentov, ki so izstopili iz progresivske (napredne) stranke, Alpoim, je zapustil deželo. Pred atentatom ga je Franco hotel dati zapreti.

Vodja republikanske stranke Costa je dne 21. novembra v zbornici ostro napadal vladu in kralja in je dejal:

»Izjavljam, da zahteva dežela, katero zastopa, vodi in upravlja ministrski predsednik, takoj popoln obračun o teh predjemih in da pové osebi, ki je imela dobiček od njih (namreč kralj), da je treba vrniti vse, z obrestmi, ne izvzemši ne ene svote. In tedaj, kadar je vse poplačano, ji (namreč »oni osebi«) mora reči: »Senhor, (tako se pravi kralju), odstranite se; pojdite iz dežele, da mi ne bo treba, vtakniti Vas v ječo!«

Predsednik je zahteval, naj Costa prekliče te besede. Costa je odgovoril:

»Ničesar ne prekličem. Za manje, nego je storil kralj don Karlos, je že zatrknila glava Ljudevita XVI. na morišče!«

Tedaj so Costa z vojniki odgnali iz zbornice. A njegove besede so bile kakor proročanstvo.

Ko je v nemškem državnem zboru predsednik izrekal sožalje parlamenta zaradi atentata, so socialisti zapustili zbornico. Drugi dan jih je zato znani reakcionar Liebert napadel. Poslanec sodrug Noske je nato odgovoril:

»Dobro je znano, da obsoja naša stranka vsak umor in vsako nasilje. Gospodje na desni strani te dvorane pa ne morejo tega reči o sebi. Oni so mnenja, da se politične izjave, ki jim niso ugodne, lahko tudi z orožjem v krvi zaduši. Kdor pa zahteva, da naj se strelja na ljudstvo, mora razumeti, da zatiran narod včasih obrne, pa tudi strelja na drugo stran. Portugalskemu narodu izreka socialna demokracija najtoplejše sočutje.

V ogrski zbornici ni nihče deklamiral sožalja, ker je neodvisna stranka odklonila tako manifestacijo za tiransko vladu.

V ruski dumi so socialisti zapustili dvorano, ko je predsednik izrekal sožalje portugalski vladi.

V italijanski zbornici je republikanec Chiesa dejal: »Navada je, da izrekajo parlamenti zakonodajnemu zastopu naroda, ki ga je zadela nesreča, svoje sožalje. V zadnjem slučaju pa, ko je bil portugalski parlament nasilno potlačen, smatram za svojo dolžnost, poslati portugalskemu narodu pozdrav.

Politični odsevi.

Minister Peschka je čuden mož. Nemška agrarna stranka, kateri pripada, je imela 31. januarja zbor v Pragi. Peschka je prišel tja in je govoril o političnem položaju. Med drugim je dejal: »Živimo v jako vzburkanem času ne le v gospodarskem oziru, ampak tudi v političnem in predvsem v narodnem: V znamenju deželnihih volitev in narodne sprave. Oboje je težko dosežna stvar, toda upajmo, da se posreči najti pot, ki nam omogoči, mirno živeti z našim nasprotnikom. Vsi izvoljeni poslanci morejo privoliti le v tako spravo, ki varuje našo narodno čast in zadostno jamči za pravice nemškega naroda na Češkem.« — Preveč jasnosti in tudi preveč logike se ne more očitati ministrovim besedam. Vsekakor je jedro njegovega govora mirno življenje Nemcev in Čehov na Češkem. To je pa direktno nasprotje onega govora, s katerim je paradiral Peschka komaj pred tednom v Gradcu. Kaj naj se začne s takim političarjem?

Zaradi narodne sprave je imelo deželno zastopstvo nemških socialnih demokratov na Češkem pretečenega tedna sejo s svojimi poslanci. V diskusiji se je splošno izreklo, da je lahko naloga socialne demokracije, zastopati tudi v tem vprašanju interese delavskega razreda, če se vjema to kulturno vprašanje s splošnim interesom naroda, da se pa mora zavrniti vsak poskus, vpreči proletariata pred taka narodna vprašanja, ki služijo samo enostranskemu interesu buržoazije.

Soglasno je bila sprejeta resolucija, ki pravi v uvodu, da so narodni boji oteževali boj delavskega razreda za gospodarski, socialni, kulturni in politični napredek ter da so sovražniki proletariata izrabili narodne boje, da so svoj boj zoper delavstvo odeli v obleko narodnega boja. Poskušalo se je, spraviti delavske množice v službo razrednih interesov buržoazije in veleposestev. Nemška socialno-demokratska stranka je vedno pripravljena, sodelovati za narodno spravo in porabiti vso svojo moč za tak uspeh. Socialno-demokratska delavska stranka pa smatra za rešitev narodnega vprašanja samo narodno avtonomijo, ker le ona zagotavlja narodu pravico lastnega, svobodnega odločevanja o svoji usodi. Narodna avtonomija je pa toliko časa nemogoča, dokler vladajo v deželnih in občinskih zastopih veleposestniki in privatni kapitalisti. Socialne avtonomije postanejo šele tedaj mogoče, če se odvzame upravo ljudstvu sovražni birokraciji in se prenese potom splošne volilne pravice samoupravo občinam in okrajem. Iz teh razlogov zahteva resolucija: Odstranitev vseh volilno-pravnih privilegij, vpeljavo splošne in enake volilne pravice za deželne zbore, za okrajna in občinska zastopa ter naravno omejitev narodnosti v narodne okraje.

Med krščanskimi socialisti in vlado je bilo v zadnjem času neko »nesporazumljenje«. Namreč: Da imajo dva ministra, je gospodom premalo; oni zahtevajo kratko malo, da mora vlada tako plesati, kakor oni zvižgajo. Baron Beck se je res ustrašil krščansko-socialnega žuganja in je šel k njim na sejo, kjer je ostal celi dve uri. Sedaj poročajo, da so vsa nesporazumljenja odstranjena. Mogoče je v tej stvari dvojje: Ali je Beck sam popoln krščanski sociallec in hodi zato k Luegerju po naloge, ali se pa krščansko-socialne stranke boji, kakor konj biča. Če pravi poročilo, da je dosežen sporazum, ne pomeni to nič drugega, kakor da so krščanski socialisti izsilili Becku nekoliko novih obljub. Ta taktika je napačna, da ne more biti bolj in čim dlje jo bo Beck gojil, tem bolj bo jetnik krščanskih socialcev. Riskiral gotovo ne bi nič, če bi jim pokazal zobe. Kaj bi se pa vladi moglo zgoditi? Če bi krščanski socialisti šli v opozicijo, bi izgubili toliko materialnih koristi, da bi gotovo rajši prenesli par moralnih klofut, kakor pa da bi odšli od vladnih jasl. Stranka, ki se je v času Masarykovega predloga tako klaverno vedla, ne misli na to, da bi šla stradati v opozicijsko puščavo. Seveda, dokler ji bo Beck molil prste, bodo zahtevali cele roke.

Ogrski ministrski predsednik Wekerle predloži baje cesarju na prvi avdienci razpis volitev za hrvatski sabor.

V avstrijski delegaciji je v petek govoril poslanec sodrug Pittoni v odseku za zunanje zadeve o zunanjem proračunu. Med drugim je dejal:

Četudi priznavam važnost trozveze za ohranitev miru, smatram vendar nadvlado Nemčije, to je nadvlado nemškega cesarja z ozirom na njegov nemirni temperament za pomisleka vredno. Avstrija ne sme igrati vloge briljantnega sekundanta nemškega cesarja. Vsi govorniki so naglašali, da se je baronu Aehrenthalu posrečilo, doseči zboljšanje diplomatskih razmer z Italijo, da pa med italijanskim prebivalstvom ni pravega zmisla za vrednost trozveze. S tem so priznali, da zvezna politika dandanes ni več samo politika vladajočih in diplomacije, ampak da mora biti zvezna politika narodov. Jaz sem osebno že leta in leta nastopal za zboljšanje razmer med Avstrijo in Italijo. Če se baron Aehrenthal baha, da ima dobre razmere z Italijo, smo bili mi, socialni demokratje, njegovi sotrudniki, da, njegovi predelavci. Že leta 1905 smo imeli v Trstu sestanek socialno-demokratskih zastopnikov iz Avstro-Ogrske in Italije, kjer se je sklenilo, nastopiti zoper vsako iredentično hujskarijo. — Ko je nastala zveza z Italijo, je bil spomin na avstro-italijanske vojne še svež. Takrat seveda zveza ni bila popularna v Italiji. Ampak tudi izza tega časa se ni zgodilo nič na strani Avstrije, da bi bile razmere postale srčnejše, izvzemši Aehrenthalov trud, ki je že rodil uspehe.

Klerikalci ne pozabijo na svojih »Katoliških shodih« nikoli, protestirati zoper »papežovo jetništvo« in zahtevati obnovitev »Cerkvene države«. Avstrija ima namreč poleg dveh uradnih zaveznikov še tihega kompagnona, namreč vatican. Prav vatican pa je tisti, ki ovira srčnejše razmere med Avstrijo in Italijo. Nihče ne bo klerikalcem branil, izreči svoje želje na kakršenkoli način. — Ampak neumestno je, da se udeležujejo teh »katoliških shodov« udje vlade, celo udje cesarske hiše. To gotovo ne more pomagati, da bi zveza postala popularna.

Govornik je omenjal zavlačenje avtonomije za južno Tirolsko in odstranitev italijanske fakultete iz Inomosta. Potem je dejal:

Ni res, da je v Italiji mogoča imperialistična politika. Italijanski narod je miroljuben in nikjer ni vojna tako nepopularna, kakor v Italiji; kjer se mora smatrati vojno za napad sploh za izključeno.

Tudi o mornarskih zahtevah se je zmenil sodrug Pittoni v delegaciji. Gospodje, ki so se udeležili izleta v Trst in Pulj, pripovedujejo, da je položaj Avstrije ob jadranskem morju zelo

težaven. Zapovednik mornarice je torej res dosegel uspeh s svojim vabilom. Protestirati moram, da se skuša delati razpoloženje za marinistično politiko. Socialni demokratje so načeloma nasprotni izdatkom za militarizem in marinizem, ali tudi s čisto vojaškega stališča ni ta marinistična tendenca opravičena.

Proti takozvanemu modernizmu napenja jo v Vatikanu vse strune. In najbrže bodo dosegli uspeh. Posamezni modernistični duhovniki so sicer zelo slabe volje in tuptam se na tihem puntajo. Pomagalo jim pa vse skupaj ne bo nič, kajti katolicizem je tak, kakršen je in na njem se ne da pranič modernizirati. Papež mora biti absolutističen, sicer ni več papež; cerkev mora biti dogmatična, če hoče ostati cerkev in ves katolicizem mora ostati nazadnjaški, če hoče biti to, kar je. Zato je povsem logično, da postavlja Vatikan nezadovoljneže pred alternativo: Ali brezpogojno se pokoriti, ali pa zapustiti cerkev. — Profesor teologije Ehrhardt v Monakovem in bil nezadovoljen s to avtokracijo in je — s čisto katoliškega stališča napisal članek zoper zadnjo papežev encikliko. Popolnoma pametno je dejal, da bodo nasprotniki imeli prav z zahtevo, naj se odpravi teološke fakultete z vseučilišč, če se katoliškim teologom prepoveduje znanstveno raziskavanje. Toda pametno gor ali dol — v Vatikanu se ne zmenijo za to. Oni ne morejo rabiti znanstvenega raziskavanja, ker potrebujejo sveto vero. Zato je Ehrhardt takoj dobil primerno klofuto, za začetek so mu vzeli naslov prelata. Takoj je vplivalo. Ehrhardt že obžaluje, da se je iz članka čitalo žaljenje papeža; obžaluje, polagoma preklicuje in najbrže bo preklical vse. Kdor nima toliko poguma, da pokaže klerikizmu popolnoma hrbet, naj se rajši ne spušta v prepire s cerkvijo, pa če bi bili kdove kako utemeljeni in znanstveni. Proti neodločnim je papizem vedno močnejši.

Angleški parlament je bil v sredo odprt s prestolnim govorom, ki omenja obisk nemškega cesarja. Glede države Kongo pravi prestolni govor: Moja vlada pozna skrb, ki vlada glede ravnanja s domačim prebivalstvom v Kongo-državi. Njena edina želja je, da bi se z ondoinim prebivalstvom človeško ravnalo v zmislu berlinskega ugovora. Prestolni govor obljublja zakonsko osnovo o starostni preskrbi, o povzdigi ljudskošolskega pouka, o ureditvi delavnega časa v rudnikih, o zboljšanju predpisov za domače delavce, o razširjenju vseučiliške izobrazbe na Irskem i. t. d.

Pregovori o državi Kongo med belgijsko državo in kraljem Leopoldom se ne ganejo z mesta. Pariški «Journal des Debats» trdi, da so obiski kralja Leopolda pri francoskem predsedniku Fallièresu, pri ministrskem predsedniku Clemenceau in pri ministru za zunanje zadeve Pichonu v zvezi z vprašanjem Konga. Zaradi tistega mesta v angleškem prestolnem govoru, ki se peča z državo Kongo, ima kralj Lepold baje živo željo, seznaniti se tudi z nazeri drugih velikih držav, zlasti Francije.

Narodno milico hočejo vpeljati v Avstralijo. Minister za deželno brambo je predložil senatu načrt zakona, ki obvezuje vsakega moškega od 12. do 18. leta na vaje kot kadeta, od 18. do 26. leta pa na vaje v narodni gardi. Te obvezne vaje se imajo pa šele tedaj začeti, kadar bo dosti instruktorjev. Častniki brez patenta se bo jemalo izmed navadnega vojaštva. Računa se, da bo v osmih letih na ta način izvežbanih 214.000 mož.

Dopisi.

Pulj. (Časnikarska doslednost «Edinosti».) Vsaki stranki se je že zgodilo, da so iz njenih vrst izšli ljudje, ki so jo pozneje napadali ali pa ki so zatajevali njena načela. Nikjer ni v političnem svetu navade, obešati take ljudi dotični stranki za skrice in iz njih pisarij kovati materijo zoper dotično stranko, kakor da bi bili glasovi, ki jih dajejo taki ljudje od sebe, glasovi stranke. Za take splošno veljavne navade časnikarske dostojnosti se pa ne zmeni «Edinost». V Istri je živel dlje časa baron Lazzarini, ki je igral v socialno-demokratski stranki neko ulogo. Resnica ostane vedno resnica in zato je treba lojalno priznati, da je bil Lazzarini zmožen človek. Tudi v narodnih vprašanjih je bil nekoč zelo nepristranski in je napisal o istrskih razmereh nekoliko pravičnih reči. Prisel je pa pod tuje vplive. Samostalnosti mu je primanjkovalo in njegov temperament ga je pogostoma navajal na dela, katerih nikoli več koncal. To izkušnjo je dobilo n. pr. tudi labinjsko konzumno društvo. Prav v času, ko se je temu društvu res slabo godilo, je odšel Lazzarini, ne da bi se bilo prav vedelo kam. Naenkrat se je začel javljati v različnih italijanskih časnikih in revijah s članki, vecinomoma o avstrijski politiki. Iz teh spisov je povsem izginil socialistični duh in polni so šovinizma. Tak članek je objavil n. pr. v «Rivista Contemporanea», v katerem govori o političnih in narodnih bojih Italijanov v Istri. Tu pripoveduje tudi, da so italijanski socialisti v Istri, zlasti v Pulju in Labinu branili italijanski značaj in jih hvali za to.

Ta članek je trzaska «Edinost» slastno po
grabila; ker ji navadno nedostaje gradiva, ga je
prenesla v svoje predale in izvaja iz njega, da s
italijanski socialisti v Istri nacionalistični in sovi-

nistični. Ker trdi Lazzarini, da je tako, poje »Edi-
nost« za njim kakor za avtoriteto!

Dobro! Če »Edinost« kaj trdi, še ne umiramo. Toda — ako je trzaskemu listu Lazzarini absolutna avtoriteta, zakaj se sklicuje nanj samo tukaj in ne tudi v drugih slučajih? — Lani meseca novembra je objavil Lazzarini v reviji »Italia nel Estero« drug članek, ki je bil posvečen italijanskemu vseučilišču v Trstu. V tem članku je strastno napadel jugoslovansko socialno-demokratsko stranko zlasti sodruga Etbina Kristana, čes, da se je izrekel proti imenovanemu vseučilišču. Celo stranko imenuje Lazzarini nacionalistično.

Zakaj pa »Edinost« tega ni pobrala in dokazovala, da smo mi nacionalisti? Tetka pač računa s tistimi, ki ne čitajo na svetu nič drugega, kakor »Edinost«. Ampak prestara je že njena pesem. In zavednih delavcev ne bo več motila.

Shodi.

Idrija. (Volilni shod.) V soboto, 1. febru-
arja zvečer je sklicala socialno-demokratska orga-
nizacija v Idriji volilni shod v dvorano pri »Črnem
orlu«. Zborovanje, na katerem je bila udeležba
velika, je otvoril občinski odbornik sodrug Fran
Kobal. Poročal je sodrug Anton Kristan o
deželnozborskih volitvah, za katere imamo v Idriji
troje kandidatur: Klerikalno, liberalno in socialno-
demokratsko. Za klerikalce kandidira seveda gos-
pod dekan Arko, za liberalce gospod učitelj
Gangl, za socialne demokrate pa sodrug Etbin
Kristan. Dekana Arkota zavedni volilci pač ne
bodo več volili, ker so njegovi nastopi preveč znani
in idrijski volilci vedo, da nimajo od njega kaj
pričakovati. Za klerikalizem se idrijski volilci ne
morejo ogrevati. Gospod Gangl je poštena duša,
a kot kandidata liberalcev ga zavedni volilci od-
klanjajo. Za delavsko Idrijo je socialni demokrat
s tem programom kandidira sodrug E. Kristan.
Na delo za socialno - demokracijo! V svojem govoru
se je ozrl sodrug A. Kristan tudi na brezvestno
klerikalno časopisje ter je na podlagi »Slovenca«
pokazal, kako nesramno laže ta katoliški list. Po-
tem sta govorila še sodruga I. Kokalj in I.
Stravs.

Domače stvari.

Ljubljanske deželnozborske volilce opozarjamo, da je volilni imenik razgrnjen v mestni posvetovalnici **samo še do ponedeljka**. Pogleda se ga lahko od **8. do 12. dopoldne** in od **3. do 6. popoldne**. Do 10. februarja je še čas za reklamacije. Vsak somisljenik, ki je volilec, naj se prepriča, če je v imeniku. Kdor želi kakšne informacije, jih lahko dobi v upravnistvu »Rdečega Prapora«, Jurčičev trg št. 3, prvo nadstropje. Kdor zamudi termin za reklamacijo, bi si moral sam pripisati, če bi izgubil volilno pravico.

Sodrug! na deželi, ki imajo volilno pravico za deželni zbor, naj pazijo, kdaj so volilni imeniki razgrnjeni!

Goriški liberalci so v četrtek na svojem zaupnem shodu imenovali nekatere kandidate za deželni zbor. V mestni kuriji kandidira Andrej Gabršček, v splošni kuriji državni poslanec Alojzij Štrekelj, v kmečkih občinah na Krasu Alojzij Štrekelj, v goriški okolici Fran Obljubek. Veleposestniki kandidirajo župana Ignaca Kovača v Ajdovščini, župana Frana Obljubeka v Kojanskem in drja. Franka.

Lisabonski atentat je pobožnemu «Slovencu» voda na klerikalni mlin. Don Karlos bi bil po njegovem živ in zdrav, če ne bi bilo na svetu svobodne misli. Mi, ki nismo bili nikoli prijatelj takega političnega boja, ki ne more izhajati brezumora, sodimo vendar nekoliko drugače. — Don Karlos bi bil morda še živ in prav tako njegov starejši sin in še nekoliko drugih ljudi, če bi bil debeli kralj imel zmislja za nekatere druge reči kakor za svojo kuhinjo in mizo. Kdorkoli je storil ta atentat — gotovo je, da ga pojasnjujejo tužne razmere na Portugalskem, katerih ni stvarila svobodna misel, ne socializem, ne anarhizem ampak kraljeva lahkotnost in vladarska brezskrbnost ter despotizem njegovega favorita, ministrskega predsednika in diktatorja Franca. O vplivu svobodne misli na človeško dušo in na človeško ravnanje naj krščanski «Slovenec» kar molči. Prav svobodna misel uči ceniti in spoštovati človeško življenje. Ponizjevanje in zaničevanje življenja u vse druga teorija, ki trdi, da smo samo potniki tej solzni dolini in da je naše življenje na tem svetu le nekakšna kazen. Klerikalni nauki se niso preprečili nobenega zločina. «Slovenec» predobro vé, da so prav v zadnjih letih često stali pred sodiščem morilci in morike, izmed katerih je vsaj posamezni več molil in hodil v cerkev, kakor desetine drugih ljudi. Tudi zgodovinske resnice, da so klerikalci sami propagirali «umor tiranov», da so duhovniki včasih sami izvrševali take atentate, ne spravi «Slovenec» s sveta. Ali naj mu poslužim z natančnejšimi podatki? Komplikacije zunanje in notranjega človeškega organizma so sploh premalo pojasnene, da bi se smelo take žalostne dogodbe odpraviti kar s kakšno farizejsko frazo. Taki znanstveniki naši klerikalni se niso, da bi njim sodbe v takih rečeh kaj veljale. Prav nizko

umazano pa je, izrabljati umor portugalskega kralja
za — kranjske deželnozborske volitve.

Do zmage ali poraza. V Gradcu se je oglasil te dni nemški minister-rojak Peschka na nekem shodu. Če bi hoteli preiskavati pristnost njegove nemške krvi, bi morda prišli do zaključkov, ki morda gospodu ministru ne bi bili zelo všeč; Nemec, ki pozna svoj jezik, bi naši «peški» najbrže dejal «Kern». Toda ker raznim teoretikom v nacionalnem vprašanju že davno ne verjamemo, nas take reči ne razburjajo. Naj pa je že nemštvo gospoda Peschke staro ali pa mlado, vsekakor je nepreporno dejstvo, da je imenovani gospod, sicer velik agrarec pred obličjem gospodovim, danes ces. kr. avstrijski minister. S tega stališča je njegov govor z graškega shoda vreden vse pozornosti. Gospod minister je dejal: «O spravi med Nemci in Čehi ne more biti govora. Med dvema kulturno tako visoko stoječima narodoma lahko orožje nekaj časa počiva, sicer pa mora trajati boj, dokler eden ne zmaga, drugi pa ne pogine.» Končno je prijazni minister izrekel se upanje, da bodo Nemci zmagali, Čehi pa propadli... Če ima Peschkov račun že glede Čehov tak rezultat, si je pač lahko misliti, kakšno usodo privoščí kulturno in številno vendar izpod češkega nivoa stoječim Slovincem, za katero je pa na Štajerskem zanimanje vsekakor bolj aktualno, kakor za Čehe. Privatnik in agrarec Peschka ima seveda tudi glede narodnega boja take nazore, kakršne ljubi. Nezaslišano je pa, da prevzame s tako zagrizenostjo v srcu ministrski portfelj v mnogonarodni državi. V stvari sami je seveda Peschkovo mnenje otročje. Narodi ne bodo vprašali njega, kadar jih prisilijo razmere, da bodo resno morali misliti na spravo. Toda take besede iz ministrskih ust zvene vse bolj fanatično, kakor če jih izreče navaden šovinističen agitator in njih sugestivna moč je mnogo večja. Vsekakor je načelo, da imajo člani vlade nastopati kot nacionalistični hujšakači povsem novo. Da baron Beck se do današnjega dneva ni našel besede, s katero bi vsaj dementiral svojega kolega, je pa tudi značilno.

Ceno meso. Na dunajski trg prihaja v poslednjem času toliko živine in mesa, da so začele cene živini in tudi mesu pri mesarjih znatno padati. V tednu od 12. do 19. januarja se je izročilo veliki tržnici 560.000 kg mesa in na trg nad 4000 komadov telet, svinj in ovac. Množina mesa in živine je bila tolika, da ni našla dovolj kupcev. Tudi naslednji teden po 19. jan. se dovoz ni zmanjšal. Velika tržnica na Dunaju je prenapolnjena z mesom. Cena živemu mesu je padla za 5 do 8 vinarjev. Vsled tega so morali tudi mesarjiiti s cenami navzdol. Pri nas se pa mesarji nič ne zmenijo za to, da je cena živini padla.

O osebnih razmerah v socialni demokraciji je »Slovenec« vedno čudno »natančno« informiran. Vedno vé v takih rečeh več, kakor prizadeti ljudje sami. Sedaj pripoveduje svojim potrpežljivim čitateljem, da se preseli sodrug Etbin Kristan v Dalmacijo in da pride sodrug Anton Kristan v Ljubljano. Ali morajo »Slovenčevi« uredniki res poročati, kar se jim sanja?

Društvo »Akademija« v Ljubljani priredi tudi letos vrsto predavanj o raznih predmetih, za katera so obljubili nekateri profesorji zagrebskega vseučilišča svoje sodelovanje. Prvo tako predavanje je bilo v soboto, dne 1. t. m., in sicer je govoril profesor Hranilović zelo zanimivo o geografiji jugoslovanskih dežel. Dijaki in delavci imajo na ta predavanja prost vstop. Opozarjamo na to vse sodruge in priporočamo zlasti organizacijam, naj omenijo svojim članom to ugodno prilžnost. Predavatelji govore pač hrvatsko. Toda razlika med slovenščino in hrvaščino je tako mala, da bodo tudi naši bistroumni delavci, če obiščejo le nekoliko teh predavanj, dobro razumeli, kar se govori. Vsako predavanje »Akademije« naznamimo pravočasno v listu.

Cena žitu na svetovnem trgu je zadnje dni precej padla. Znano je, da se je moka silno podražila, ker so prihajale vesti, da žitorodne dežele, n. pr. Avstralija, letos niso nič pridelale. Zato se je moka tako silno podražila. Sedaj pa se je izkazalo, da so vsa tista poročila bila izmišljena od spekulativnih kapitalistov, ki so tako sleparili in cene visoko držali. Sedaj se je dognalo, da je iz Avstralije letos prišlo trikrat več žita, ko lansko leto, ki je bilo tudi dobro. Zato je sedaj cena žitu padla. A moka?

Veselica idrijskih rokodelskih mojstrov bo 16. svečana zvečer v pivovarni pri «Črnem orlu». Program bo prav zanimiv. Več prihodnjič.

Akademija priredi v soboto, 8. t. m. ob 8 uri zvečer v »Mestnem domu« drugo vseučiliščno predavanje. Predava g. dr. Albert Bazala, vseučilni profesor iz Zagreba »o etiki in nacionalni ekonomiji«. Vstopnina 20. vin. za osebo, dijak in delavci prosti.

«Noč v dolini šentilorjanski» bo naslov letošnji veliki mednarodni maskaradi, ki jo priredijo strokovna zveza tobačnih delavk in delavcev v Ljubljani, dne 29. februarja (pustno soboto), v četrtniški dvorani in vseh stranskih prostorih prvega nadstropja «Narodnega Doma», na katero priredbo se sodežuje opozarjati. Vstopnice v predprodaji po 80 vin., pri blagajni 1 K. Več se razvidi z lepakom in malih vabil.

Strokovni pregled.

Seja komiteja za osnove zveze strokovnih in drugih delavskih društev na Slovenskem je sklenila vložiti pravila za zvezo. Oddala je primerne nasvete avstrijski strokovni komisiji. Ustanovni shod bo v drugi polovici meseca marca, če ne bo nobenih zadržkov glede potrditve pravil. O shodu obvesti komite pravočasno dotična društva. I. M.

Volilni shodi.

V nedeljo, dne 9. svečana:

Litija, v gostilni g. Vurzbaha ob 10. dop.
Radeče, ob 3. popoldan.
St. Lampert, ob 11. dopoldan.
Kotredež pri Zagorju, ob 3. popoldan.

V nedeljo, dne 16. svečana:

Zagorje, ob 8. dopoldan v gostilni gospoda Müllerja.
Izlake, ob 3. popoldan.
Sava pri Litiji, ob 9. dopoldan.
Hotič pri Litiji, ob 3. popoldan.
Dnevni red: Deželnozbornske volitve.

Brežice na Štajerskem. V nedeljo, 9. t. m. ob 3. popoldne je v dvorani »Narodnega Doma« ljudski shod, ki ga sklicuje lokalna organizacija jugoslovanske socialno-demokratske stranke. Govorilo se bode o dogodkih v državnem zboru in o političnih strankah. Poročevalca sodruga Jos. Kopač iz Trsta in Etbin Kristan iz Ljubljane.

Idrija. V soboto, 15. t. m. zvečer pride sodrug Etbin Kristan na volilni shod, ki bo pri »Črnem orlu«. Sodrugi! Agitujte za obilno udeležbo!

Socialni pregled.

Rudniški nadzorniški zakon.

Socialno-politični odsek državnega zbora je začel razpravljati o predlogih poslanca sodruga Cingra glede znižanja delavnega časa v rudnikih, imenovanja rudniških nadzornikov, volitve delavskih delegatov in izplačevanja mezde v rudnikih. Razprave vodi predsednik odseka, poslanec dr. Licht. Poljedelsko ministrstvo zastopa dvorni svetnik Homan.

Odsek je sklenil po debati, katere so se udeležili poslanci Cingr, Schoiswohl in Zbaranski, zahtevati od poljedelskega ministrstva podatke o zakonih drugih držav glede delavnega časa v rudnikih ter glede rudniškega nadzorništva in o rezultatih deveturnega delavnika glede splošne produkcije, glede delavne zmožnosti rudarjev in glede njih zasluzka.

Zakonski načrt o imenovanju rudniških nadzornikov, o volitvi rudarskih delegatov, o kompetenci sodišča za prestopke splošnega rudniškega zakona, ki so ga predložili poslanci Cingr, Reger, Beer in sodrugi, ima sledečo vsebino:

I. Rudniško nadzorništvo.

§ 1. Poljedelski minister imenuje centralnega rudniškega nadzornika in potrebno število rudniških nadzornikov in asistentov. Oni so organi poljedelskega ministrstva, imajo značaj državnih uradnikov in veljajo zanje splošni službeni predpisi za drž. uradnike.

§ 2. Za rudniškega nadzornika (asistenta) se le onega lahko imenuje, ki ima potrebno strokovno izobrazbo in praktično izkušnjo v rudniškem prometu ter potrebno jezikovno znanje.

Za službo rudniškega nadzornika (asistenta) je nesposoben, kdor je kot lastnik, javen drug, komandist, delničar, zakupnik, pooblaščenec, delovodja, inženir, hipotečni upnik, zemljišni lastnik ali v katerikoli lastnosti v kupčijski zvezi s kakšnim rudniškim podjetjem. Enak razlog izključenja velja za osebo, katere soproga, ali pod njeno oblastjo stoječi otrok, je v taki zvezi z rudniškim podjetjem.

§ 3. Poljedelski minister določi potom naredbe, uradni sedež vsakega rudniškega nadzornika in njegov službeni okraj, ki obsega enega ali več rudniških revirjev. Po nalogu poljedelskega ministra se začasno lahko porabi posameznega rudniškega nadzornika tudi izven določenega mu uradnega okraja.

§ 4. Pri določevanju uradnega okraja za vsakega rud. nadzornika je z ozirom na število in obsežnost prometov ter njih teritorialne razdelitve paziti na to, da se vsaj enkrat na mesec lahko pregleda vse prometne naprave, rove, jame i. t. d.

§ 5. Delovanje rud. nadzornika obsega vse rud. promete ter vse, nadzorstvu rud. oblasti podrejene promete in naprave, končno tudi vse saline in pridobivanje soli namenjene priprave in zavode.

§ 6. Naloga rud. nadzornika obsega paznjo na izvrševanje vseh zakonov in naredb, ki se tičejo:

1. Varnosti prometa zoper nevarnost za osebe in lastnino, zlasti nezdod in naprav za njih preprečenje.

2. Razmerja podjetnikov (pooblaščenec, delovodja) napram delavcem (IX. poglavje splošnega rudniškega zakona);

3. Dela mladostnih delavcev in oseb ženskega spola ter trajanja dnevnega dela in nedeljskega in prazničnega počitka;

4. Varstva javne sigurnosti v slučaju opustitve rudniškega prometa.

Rud. nadzornik ima vrhutega zlasti opazovati razmere v bratovskih skladnicah, žugajoče rudniške nesreče in njih preprečenje, plačilne, stanovalne in zdravstvene razmere rudarjev.

§ 7. Rud. nadzornik se ima z osebno preiskavo vseh prometov natančno poučiti o razmerah, ki se odnašajo na predmete njegovega delokroga. Vsak promet ima pregledati vsaj enkrat na mesec. Izdajati ima vse naredbe, ki so potrebne, da se doseže varstvo prometa in od strani nevarnost za življenje in lastnino. Uspeh vsake pregledbe ima zabeležiti v preiskovalni knjigi, katere mora biti rudarjem na razpolago. Naloge podjetnikom mora izdajati pismeno in jih tudi zabeleževati v preiskovalno knjigo, prepis je pa vposlati rud. glavarstvu. Pravno sredstvo vzklica, ki je dovoljeno proti odredbam rud. nadzornika, se upravlja neposredno poljedelskemu ministrstvu.

§ 8. Rud. nadzornik mora skrbeti, da se izvršujejo predpisi, ki so izdani za varstvo rudarjev. Ako najde v kakšnem prometu, da so zakonski predpisi zanemarjeni, ima takoj vložiti naznanilo oblasti, ki je poklicana za kazensko ravnanje. Ako se nalogov, ki jih je izdal, vzlic sodnijski kazni ne izvrši, ima obvestiti politično oblast, da izsili izvršitev.

§ 9. Ako najde rud. nadzornik kak promet, napravo ali uredbo v takem stanju, da je nevarnost za zdravje, za življenje ali za tujo lastnino, tedaj nima pravno sredstvo zoper njegov nalog odločilne moči. To se mora izrečno povedati v izdanem nalogu. Ako lastnik prometa (namestnik, delovodja) ne izvrši nalogov takoj, se jih mora izvršiti potom politične oblasti na račun in nevarnost lastnika.

§ 10. Rud. nadzornik ima dolžnost, varovati tajnost kupčijskih in prometnih razmer. Od strank ne sme sprejemati nikakršnih odškodnin in mora odkloniti tudi vsako gostoljubno ponudbo.

§ 11. Rud. nadzornik mora vsako leto predložiti poljed. ministrstvu poročilo, ki mora obsegati pregled njegovega uradovanja in natančen opis njegovih opazovanj in eventualne zakonodajne predloge. To poročilo se mora vsako leto neizpremenjeno objaviti in predložiti državnemu zboru.

§ 12. Rud. nadzornik ima za izvrševanje svojih nalogov vse pravice, ki pristojajo v zmislu splošnega rud. zakona, rud. oblasti. Rud. nadzornik je zlasti opravičen, obiti jame v vsakem delu, pregledati vse stroje in delavne prostore nad zemljo, obiskovati delavske hiše, vpogledati eventualne naprave za blagor rudarjev, zaslišavati podjetnike (pooblaščenec, prometne vodje), delavce in uradnike, če je treba brez prič in če gre za rud. škodo, pregledati zemljišča na površju, poslopja, vodovode i. t. d. Vse to pregleduje lahko po dnevu ali pa po noči, v zadnjem slučaju pa le v času prometa.

§ 13. Podjetnik je dolžan, dovoliti rud. nadzorniku neomejen vpogled v vse prometne in delavne razmere in mu dati vsa potrebna pojasnila. Podjetniki in uradniki so na zahtevo nadzornika dolžni, spremljati ga na obhodu in pregledovanju prometa.

§ 14. Centralni rud. nadzornik je posvetovalni organ poljedelskega ministrstva v vseh zadevah rudniške nadzorniške službe. — Zlasti je njegova naloga:

- Paziti na vse zadeve, ki se nanašajo na rud. promet in ki so v zvezi z nadzorniško službo;
- Uvesti enostnostno rud. nadzorstvo, zlasti potom rednega posvetovanja z rud. nadzorniki;
- Določevati načela, ki imajo veljati za sestavo nadzorniških poročil.
- Odrejati preiskave določenih zadev, naročati izvedenska poročila pri nadzornikih i. t. d.

Konec prih.

Novo!

„Kdo uničuje proizvodnjo v malem?“

Tako je naslov lepi brošure, ki je pravkar izšla v založbi »Napreja« v Idriji kot **V. zvezek knjižnice »Napreja I«**.

„Kdo uničuje proizvodnjo v malem?“

je napisal znani socialistični pisatelj K. Kautsky kot I. del Erfurtskega programa. — Kdor hoče temeljito poznati socialno demokracijo, mora brati Erfurtski program.

„Kdo uničuje proizvodnjo v malem?“

stane **30 vinarjev**. Naroča se pri upravi lista »Rdeči Prapor« in »Napreja«, kakor tudi v vseh knjigarnah.

Čitajte in širite sledeče knjige in brosure:

H. Kirchsteiger:

„Pod spovednim pečatom“.

I. del velja 2 kroni 60 vinarjev. II. del velja 2 kroni.

A. Kristan:

„Socializem“.
Cena 20 vinarjev.

A. Kristan:

„Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo“.
Cena 10 vinarjev.

K. Marx in Friderik Engels:

„Komunistični manifest“.
Cena 40 vinarjev.

Vse te knjige in brosure se dobe v upravi »Rdečega Praporja« v Ljubljani, »Napreja« v Idriji in v vseh slovenskih knjigarnah v Ljubljani, Trstu, Gorici in Kranju.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah

„Rdeči Prapor“!

Da majhni vzroki proizročajo velike posledice

je pokazala zopet večeraj-nja državnozborna seja. Poslanec Mehmeier je prevzel v svojem odseku velik govor glede proračuna. Ko se zjutraj zbudi, je bil docela hriprav, kar je velika zadrega. Poslje na ogel po skatljico Fayerih pravih sodenerskih mineralnih pastil, jih vzame takoj nekaj na vročem mleku, ostanek pa vzame na sejo — pa glejte, in kako je potem govoril, to veste pač vsi! Govor je bil politično delo in k temu so pripomogle šele Fayerve prave Sodener. Kupujejo se povsod po K 1-25 skatljica; ne dajte si pa usiliti nikakršnih ponaredb.

Glavno zastopstvo za Avstro-Ogrsko:

W. TH. GUNTZERT,

Dunaj IV/1., Grosse Neugasse 27.

Razprodaja.

4 pare čevljev za 6 kron.

Po nakupu velike množine čevljev se oddajo čevlji kratak čas po sramotno nizki ceni, 1 par moških in 1 par ženskih čevljev z nabitimi močnimi podplati, nadalje 1 par moških in 1 par ženskih modnih čevljev, vsi 4 pari elegantni, močni za zimo. Velikost po cm. Vsi 4 pari stanejo samo 6 kron. Razposilja se po povzetju. Zamena dovoljena. Ako blago ne ugaja, se 2—2 denar vrne.

D. Kessler, Krakov 63/8.



Šaljive bazare

kakor tudi vse

slavnostne predmete

dobavlja najceneje

WUNIBALD PLANN

Dunaj, VI/2, Wallgasse 19

(poleg Raimundtheater).

12



Vsaka ponaredba in ponatis je kaznjivo.

Edino pravi

Thierryev balzam

le z zeleno znamko nune. — 12 malih ali 6 dvojnih steklenic ali pa 1 velika specialna steklenica s patentnim zaklepom 5 K. 52—51

Thierryev centifolijino mazilo

proti vsem, še tako starim ranam, vnetjem, poškodbam i. t. d., 2 lončka K 3-60. Razposilja se le proti povzetju ali za naprej poslani denar.

Ti dva domača zdravila sta povsod znani in še od nekdaš sloveči.

Naročila se naj naslovljajo na:

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogški Slatini

Zaloga večinoma po lekarnah. Knjižice s tisoči zahvalnih pisem zastoj in franko



Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
na nestrupeno potovati naj se obrnejo
na
Simona Kmetetka
v Ljubljani Kolodvorske ulice 20.
Njegov sin Pojasnila daje se brezplačno.

KAVARNA

„Unione“
preje „Tedesco“ v Trstu

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Tiska Iv. Pr. Lampret v Kranju.